

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКЛАДАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ДОГОВОРІВ

МАТВЄЄВ Петро Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

УДК 346.54

Исследование посвящено особенностям хозяйственно-правового регулирования финансовых соглашений в условиях инновационного развития Украины.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, інноваційна політика, промислова власність, суб'єкт господарювання, фінансові угоди, інноваційні договори.

Інноваційні договори як складові фінансових інновацій є актуальною темою сьогодення, що вимагає докладного вивчення, розвитку та аналізу задля подальшого вживання їх на практиці з метою поліпшення господарського сектора економіки держави в умовах інноваційної системи.

Вчення про господарсько-правові відносини, а також політична система та принципи господарської доктрини обумовлюють необхідність нормативного формулювання відносин використання інноваційних договорів у сфері господарювання.

Мета представленої статті - запропонувати визначення та висвітлення видів інноваційних договорів, як угод спрямованих на підвищення економічної самостійності держави.

Варто наголосити, що підвищення ефективності національної інноваційної системи та інфраструктури інноваційної діяльності має здійснюватися шляхом розвитку інфраструктури підтримки малого бізнесу у сфері інновацій (бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій); приведення законодавства України у сфері інтелектуальної власності відповідно до законодав-

ства Європейського Союзу; удосконалення державного регулювання й економічного стимулювання суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій.

Впровадження науково-технічних розробок, удосконалення методів організації та керування виробництвом через договірну передачу прав надають значний ріст рентабельності бізнесу і є домінуючою тенденцією в розвитку сучасних ринкових відносин.

Але, не дивлячись на суттєво збільшений в останній час потік економіко-правової інформації (як у друкарському, так і в електронному вигляді), для українського користувача, він є набагато меншим, порівняно з світовою економіко-правовою інформацією, що надходить до фахівців, викладачів і студентів у зарубіжних країнах. Але є одна важлива сфера, яка представлена в Україні абсолютно недостатньо. Ця сфера – інноваційні договори [1; с.13].

Як відомо, інновації – це результат інвестування інтелектуального рішення в розробку та отримання нового знання, раніше не залученої ідеї щодо оновлення сфер життєдіяльності людства (технології; виробництва; організаційні форми соціального буття, такі як освіта, управління, організація праці, обслуговування, наука, інформатизація та т. ін.), а також наступний процес впровадження (виробництва) цього, з фіксованим отриманням додаткової цінності (прибуток, лідерство, пріоритет, докорінне покращення, креативність, прогрес).

У свою чергу фінансовими інноваціями визнаються нові фінансові продукти, технології та інститути, що підвищують економічний стан держави.

Правовими формами створення і реалізації інновацій виступають окремі види договорів, які мають врегулювати відносини суб'єктів інноваційної діяльності. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність», суб'єктами інноваційної можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проєктів [2].

Так, можна виділити окремі види інноваційних договорів:

- договір підряду на виконання проєктних і дослідницьких робіт (ст. 324 Господарського кодексу України) [3]. За цим договором підрядник зобов'язується розробити за завданням замовника проєктну документацію або виконати обумовлені договором проєктні роботи, а також виконати досліджувальні роботи, а замовник зобов'язується прийняти і оплатити їх;

- договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт (ст. 892 Глави 62 Цивільного кодексу України) [4]. За договором на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт підрядник (виконавець) зобов'язується провести за завданням замовника наукові дослідження, розробити зразок нового виробу та конструкторську документацію на нього, нову технологію тощо, а замовник зобов'язується прийняти виконану роботу та оплатити її;

- договори, направлені на придбання прогресивних видів машин, устаткування, установок, інших основних фондів, необхідних для впровадження нових або вдосконалених технологічних процесів, або для випуску нової продукції, надання нових послуг (наприклад, договори купівлі-продажу, міни та таке ін.);

- ліцензійні договори. Ліцензійні договори є найбільш поширеною формою передачі майнових прав інтелектуальної власності.

За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною угодою сторін з урахуванням вимог законодавства.

У разі передачі прав на об'єкт права промислової власності до договору включаються відомості про номер патенту та назву винаходу (корисної моделі, сорту рослин тощо). Вимоги до ліцензійних договорів на кожний вид об'єктів права промислової власності встановлюються підзаконними актами.

- договори на придбання і використання програмних засобів (програми для ЕОМ і бази даних, видавничі системи і графічні редактори та таке ін.);

- договір комерційної концесії. Відповідно до статті 1115 Цивільного кодексу України за договором комерційної концесії одна сторона (правовласник) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг [4].

Предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації.

Слід зауважити, що договір комерційної концесії є одним із новітніх договірних інститутів у господарському праві України. Незважаючи на новизну для України, договір комерційної концесії має достатньо давню історію. Зокрема, у США цей вид договору був відомий вже у 30-х роках ХХ століття, а у 70-х широко ввійшов до практики комерційної діяльності: за моделлю комерційної концесії у США працюють біля однієї треті всі підприємств роздрібною торгівлі, а в Австралії – біля 90 відсотків організацій швидкого обслуговування [5; с. 42].

У світовій практиці відповідний інститут має назву «франчайзинг» (від фр. franchissage — пільга, привілей), або франшиза (від лат. franchise – привілея, пільга, особливе право). Як приклад можна навести визначення, запропоноване Міжнародною асоціацією франчайзингу: «Франчайзинг – це договірні відносини між франшизодавцем і франшизоодержувачем, де франшизодавець пропонує або зобов'язується виявляти постійний інтерес до діяльності франшизоодержувача в таких сферах, як ноу-хау і навчання персоналу, тоді як франшизоодержувач здійснює власну діяльність під спільним фірмовим найменуванням, форматом і/чи процесом, яким володіє та контролює франшизодавець, і вклав або вклате суттєві інвестиції у це підприємство із власних ресурсів».

Серед особливостей договору комерційної концесії можна виділити наступні:

Сторонами договору комерційної концесії можуть бути лише особи, що здійснюють підприємницьку діяльність (ст. 1117 ЦКУ) [4].

Необхідним елементом предмету договору комерційної концесії є надання правовласником користувачеві комплексу прав: право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації. Можливість використання не лише об'єкта права інтелектуальної власності, але і комерційного досвіду та ділової репутації відрізняє договір комерційної концесії від ліцензійного договору.

Специфіку має і зміст договору комерційної концесії, коло прав та обов'язків сторін. Так, правовласник зобов'язаний передати користувачеві технічну та комерційну документацію і надати іншу інформацію, необхідну для здійснення прав, наданих йому за договором комерційної концесії, а також проінформувати користувача та його працівників з питань, пов'язаних із здійсненням цих прав;

- договори на надання інжинірингових послуг (договори на надання інженерно-

консультаційних послуг з підготовки, технічного забезпечення процесу виробництва і передачі продукції);

- договори на надання маркетингових послуг, пов'язаних з випуском інновацій на ринок (попереднє дослідження, зондування ринку, адаптація даного виробу для різних ринків збуту);

- договори по виробничому проектуванню і виконанню інших видів робіт, пов'язаних з підготовкою виробництва для випуску нової продукції, технологічним оснащенням, організацією виробництва і початковим етапом випуску нової продукції;

- договори, пов'язані з наданням послуг з навчання, підготовки, перекваліфікації персоналу у зв'язку з упровадженням технологічних інновацій, консалтингові послуги;

- інвестиційні договори (у тому випадку коли інвестиціями виступають технології, права користування об'єктами інтелектуальної власності).

Спираючись на вищезазначене можна надати наступне визначення інноваційному договору: інноваційним договором є угода учасників господарських відносин змістом якої є права та обов'язки, спрямовані на підтримання та реалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуску на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг з метою поліпшення бізнес-клімату, створення сприятливих умов для надходження інвестицій, забезпечення прискореного економічного зростання та отримання прибутку.

Наприкінці слід зазначити, що важливим кроком у напрямку розуміння та застосування інноваційних договорів як угод, спрямованих на підвищення економічної самостійності держави, є нормативне врегулювання цього широкого спектру питань у зазначеній сфері в Господарському кодексі України, а також прийняття відповідних спеціальних законів щодо комплексного підходу до питань регулювання праводносин, які виникають у зв'язку зі створенням та використанням інноваційних договорів.

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене особливостям господарсько-правового регулювання фінансових угод в умовах інноваційного розвитку України.

SUMMARY

The research is devoted highlight the features of the economic law regulation of the financial contracts in terms of innovation development of Ukraine.

Література

1. Матвеев П.С. Теоретико-правові аспекти визначення інноваційних договорів в умовах подолання кризових явищ в економіці України та розвитку інноваційних технологій / П. С. Матвеев // Перспективи втілення демократичних цінностей та реалізація прав людини в Україні: зб. матер. підсумкової наково-теорет. конф. [«Перспективи втілення демократичних цінностей та реалізація прав людини в Україні»], (м. Київ, 24 квітня 2013 р.) – К.: Вид-во Алерта. – 2013. – 370 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року N 436-IV. //Відомості Верховної Ради України. -2003. – № 2. – Ст.275.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV. //Відомості Верховної Ради України. -2003. – № 2. – Ст.272.
5. Матвеев П.С. Правова природа та особливості договору комерційної концесії / П. С. Матвеев // Становлення та розвиток права інтелектуальної власності в Україні: підсумки, проблеми, перспективи: зб. матер. наково-практ. конф. [«Становлення та розвиток права інтелектуальної власності в Україні: підсумки, проблеми, перспективи»], (м. Київ, 02 квітня 2013 р.) – К.: Вид-во Алерта. – 2013. – 164 с.